

Vergaderjaar 2014–2015

29 683

Dierziektebeleid

Nr. 197

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 11 maart 2015

Hierbij bied ik u aan, mede namens de Minister van VWS, de evaluatierapporten over de uitvoering van de wettelijke onderzoekstaken op het gebied van besmettelijke dierziekten (WOT-BD), voedselveiligheid (WOT-VV) en genetische bronnen (WOT-GB)¹. De evaluatieonderzoeken zijn in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken (EZ) uitgevoerd door bureau Berenschot en Auditdienst Rijk (ADR). De uitvoering van deze evaluaties is aangekondigd in de EZ-begroting 2014.

Hieronder ga ik kort in op de wettelijke onderzoekstaken en geef ik daarna de belangrijkste conclusies en aanbevelingen uit de evaluaties en mijn beleidsreactie.

Korte typering wettelijke onderzoekstaken

De wettelijke onderzoekstaken op het gebied van besmettelijke dierziekten en voedselveiligheid en genetische bronnen worden uitgevoerd door respectievelijk het Centraal Veterinair Instituut (CVI), het RIKILT en het Centrum voor Genetische Bronnen Nederland (CGN). Deze instituten zijn onderdeel van Wageningen Universiteit en Researchcentrum (Wageningen UR). Deze onderzoekstaken zijn ondergebracht in WOT-programma's waarmee de overheid wordt voorzien van kennis, expertise, methoden, analyses en faciliteiten, die onmisbaar zijn voor de uitvoering van (inter-)nationale wet- en regelgeving en andere overheidstaken van nationaal en/of algemeen belang. De uitvoering van deze taken levert een belangrijke bijdrage aan het realiseren van een veilig en hoogwaardig aanbod van voedsel en gezonde dieren in Nederland, alsmede het in stand houden van de diversiteit van plantaardige en dierlijke uitgangsmaterialen. Dit ondersteunt het vertrouwen dat de Nederlandse consument en andere landen stellen in onze producten en draagt bij aan de concurrentiekracht van de agrosector.

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

Gegeven het publieke belang van de wettelijke onderzoekstaken voor de volks- en diergezondheid en de biodiversiteit, stelt de overheid extra eisen aan de onafhankelijkheid, betrouwbaarheid en transparantie van de uitvoering van deze taken. Deze eisen zijn in 2001 vastgelegd in het zogenaamde Wettelijke en Dienstverlenende Taken (WDT) statuut, een overeenkomst tussen het toenmalige Ministerie van Landbouw, Natuur-beheer en Visserij en Wageningen UR, waarmee de WOT-units binnen Wageningen UR formeel erkend zijn als nationale instellingen voor uitvoering van publieke taken.

Conclusies en aanbevelingen evaluatierapporten WOT-VV en WOT-BD

Centrale vraag van beide door Berenschot uitgevoerde evaluaties is of sprake is van een doelmatige en correcte uitvoering van de wettelijke onderzoekstaken conform de eisen van het WDT-statuut en de uitvoerings-overeenkomsten voor beide WOT-programma's. De evaluatieonderzoeken hebben betrekking op de periode 2008 tot en met 2014.

De conclusies van Berenschot zijn over het algemeen positief:

1. Er is sprake van een efficiënte en effectieve opzet en uitvoering van de WO-taken in het algemeen. Hiermee zijn de crisisparaatheid, Nationale referentie laboratorium (NRL)-functie en de instandhouding van expertise afdoende geborgd.
2. De kwaliteit van de uitvoering van de WO-taken is zeer goed en voldoende geborgd.
3. De aansturing, besluitvorming en verantwoording van de WOT-programma's is effectief en efficiënt in termen van tijdsbelasting. Naast het verhelderen van de rollen en verantwoordelijkheden van betrokken partijen en het herijken van de opdrachtgeversrol, kan de aandacht op het punt van bewaking van het WDT-statuut versterkt worden.
4. De onafhankelijke uitvoering van de WOT-VV is adequaat geborgd. De WOT-BD is de afgelopen periode op onafhankelijke wijze uitgevoerd, maar het systeem en de afspraken kunnen beter worden geborgd.
5. Er is in het algemeen sprake van een efficiënte en effectieve samenwerking met de NVWA en andere instituten in binnen- en buitenland.

Aanbevelingen

In de aanbevelingen gaat Berenschot met name in op de conclusies over de aansturing van beide WOT-programma's. De aanbevelingen ten aanzien van onafhankelijke uitvoering hebben alleen betrekking op het WOT-programma besmettelijke dierziekten, omdat dit aspect bij de WOT-VV volledig op orde is.

Ten aanzien van aansturing van beide WOT-programma's beveelt Berenschot aan om het opdrachtgeversoverleg te versterken en meer als strategisch/tactisch opdrachtgevend orgaan te positioneren, bijvoorbeeld door visieontwikkeling en ontwerpen van een expliciet afwegingskader voor de prioritering van onderzoek-voorstellen en heldere procedures voor besluitvorming. Ook pleit Berenschot ervoor om de toezichtfunctie op de naleving van het WDT-statuut op centraal niveau van Wageningen UR te beleggen en niet op het niveau van de afzonderlijke WOT-programma's.

Om de onafhankelijke uitvoering van de WOT-BD bij het CVI beter te borgen beveelt Berenschot aan om onderscheid te maken tussen een

instituu­tsdirecteur CVI en een programmadi­recteur WOT, waar­mee een mo­ge­lijk be­lan­gen­con­flict tus­sen pub­liek en pri­vaat wordt uit­ge­sloten. Deze struc­tuur­wij­zi­ging past vol­gens Berenschot beter bij het WDT-sta­tuut dan de huidige si­tu­atie bij het CVI. Bij het tot stand ko­men van het CVI in 2008 zijn op ver­zoek van het mi­nis­te­rie de wet­telijke on­der­zoek­staken recht­streeks onder ver­ant­woor­de­lijk­heid van de in­sti­tuut­di­recteur ge­bracht, zodat deze ta­ken vol­doende in de lijn ver­an­kerd zijn en, op basis van pro­to­col­len en or­ga­ni­sa­to­rische af­spraken, met pri­oriteit uit­ge­voerd worden. Voorts be­veelt Berenschot aan om bij het CVI de trans­pa­rantie te ver­groten bij de af­we­ging voor het aan­gaan van pri­vate op­drach­ten en het toetsings­pro­to­col di­na­an­gaande te ver­sterken.

Be­vin­dingen en aan­be­ve­lin­gen evalua­tie­rap­port WOT-GB

Centrale on­der­zoeksvraag van de door de Audit­dienst Rijk (ADR) uit­ge­voerde evalua­tie is: in hoeverre boden de Uit­voeringsovereen­komst en Werkaf­spraken 2010–2014 de ge­wenste hand­vat­ten voor sturing en toezicht door EZ op de uit­voering van de WOT-GB, en wat zijn eventuele aan­dacht­spunten voor de nieuwe uit­voeringsovereen­komst en werkaf­spraken.

De re­sultaten van de evalua­tie zijn vast­ge­legd in een rap­port van be­vin­dingen. Hierin is door de ADR aan­ge­geven welke pun­ten vast­ge­houden moeten worden dan wel aan­dacht be­hoeven in de vol­gende uit­voerings­pe­riode. Het beeld uit de evalua­tie is over het al­ge­meen positief:

1. Er is aan­dacht voor een efficiënte en effectieve op­zet en uit­voering van de WO-taken. Het is even­wel ver­standig om de af­bakening van de WOT-GB ten op­zichte van onder­lig­gende in­ter­na­tionale ver­dragen na­der uit te werken en be­staande af­spraken te for­ma­li­seren omtrent sa­men­wer­king met andere ge­nen­banken.
2. De ge­bruikers zijn te­vre­den over de kwaliteit van de uit­voering van de WO-taken.
3. De aan­sturing en be­sluit­vor­ming is in be­ginsel goed gere­geld, maar de op­dracht­ge­versrol kan meer proac­tief worden in­ge­vuld en de be­trokken­heid van enkele par­tij­en kan worden ver­sterkt.
4. Er wordt veel­vuldig sa­men­ge­werkt met andere in­sti­tu­ten, ge­nen­banken en be­drij­ven in bin­nen- en bui­ten­land.
5. De on­af­han­kelijke uit­voering van de WOT-GB wordt ge­borgd met een in­terne pro­ce­dure en on­der­te­kening van een WOT-ver­kla­ring. Deze af­spraken dienen te worden aan­ge­vuld met een pro­to­col ter ver­sterking van de trans­pa­rantie bij de uit­voering van pri­vate op­drach­ten en sa­men­wer­king met het be­drijfs­leven.

Aan­be­ve­lin­gen

Door de ADR wordt in­ge­gaan op de sturing en toezicht van het WOT-pro­gram­ma ge­netische bron­nen en de bor­ging van on­af­han­ke­lijk­heid.

Ten aan­zien van sturing en toezicht be­veelt de ADR aan om de op­dracht­ge­versrol te ver­sterken door een (pro)ac­tieve in­zet van be­trokken par­tij­en, de ont­wik­keling van een stra­te­gische visie op de in­houd en aan­pak van de WO-taken en het ont­werpen van een ex­plicit af­we­gings­kader voor pri­orite­ring van deze ta­ken. Voorts adviseert de ADR om de af­spraken over col­lec­ties uit te bouwen teneinde tot een ex­plicit taak­ver­deling met andere (in­ter­na­tionale) ge­nen­banken te ko­men.

Gelet op het be­lang dat wordt ge­hecht aan een on­af­han­kelijke uit­voering van de WO-taken bij het CGN adviseert de ADR in de nieuwe uit­voerings­

overeenkomst de condities en randvoorwaarden op te nemen waaronder publiek-private samenwerking binnen de WOT-GB passend is. Daarbij beveelt de ADR aan de eisen met betrekking tot de rapportage over de samenwerking met en ontvangen bijdragen van het bedrijfsleven binnen de WOT-GB te toetsen aan de kaders van het WDT-statuut en transparant vast te leggen.

Beleidsreactie op evaluatierapporten WOT-programma's

Evaluatierapporten WOT-VV en WOT-BD

Ik ben over het geheel genomen tevreden over de uitkomsten van beide evaluaties. Het beeld uit de rapporten is positief ten aanzien van de opzet en uitvoering van de wettelijke onderzoekstaken. Berenschot concludeert dat de crisisparaatheid, de nationale referentiefunctie, de instandhouding van expertise en de kwaliteit afdoende zijn geborgd. Zij stelt dat het CVI en het RIKILT deze taken naar behoren uitvoeren en dat de stakeholders tevreden zijn over de uitvoering van de wettelijke onderzoekstaken en vertrouwen hebben in de adequate uitvoering door beide instituten. Dat is voor mij een belangrijk gegeven op deze cruciale beleidsterreinen van diergezondheid en voedselveiligheid, zowel voor de agroketen als de maatschappij als geheel.

De aanbevelingen van Berenschot neem ik op hoofdlijnen over. Op het gebied van aansturing zal ik een aantal verbeteringen doorvoeren, zoals het ontwerpen van een afwegingskader voor meer geobjectiveerde onderzoeksprioritering, het versterken van de bewaking van de naleving van het WDT-statuut en het verhelderen van de rollen en verantwoordelijkheden van betrokken partijen.

Bij het laatstgenoemde gaat het onder meer om het herijken van de opdrachtgeversrol bij de WOT Voedselveiligheid in afstemming met VWS en de NVWA.

Op het punt van onafhankelijkheid blijkt dat de onafhankelijke uitvoering van de wettelijke onderzoekstaken bij het RIKILT adequaat is geborgd. Om de onafhankelijke uitvoering binnen het CVI toekomstbestendig te borgen, dient het stelsel op enkele onderdelen te worden versterkt. Dit is voor mij een belangrijk punt.

Hoewel Berenschot vaststelt dat de onafhankelijke uitvoering van wettelijke onderzoekstaken binnen het CVI in de afgelopen periode niet in het geding is geweest, dient iedere twijfel over de schijn van belangenverstremgeling tussen publieke taken en private opdrachten te worden voorkomen. Ik heb Wageningen UR gevraagd de aanbevelingen op dit punt zo spoedig mogelijk te implementeren.

Wageningen UR geeft hier invulling aan door bij het CVI een onafhankelijk gepositioneerde WOT-unit in te stellen. Het hoofd van deze unit is inhoudelijk verantwoordelijk voor de WO-taken en rapporteert rechtstreeks aan het Ministerie van EZ en aan het college van bestuur van Wageningen UR. Daarnaast zal het CVI het protocol voor de afweging van het aangaan van private opdrachten aanscherpen en zal het de verantwoording over aard en omvang van private opdrachten, overeenkomstig de werkwijze bij het RIKILT, richting het ministerie inzichtelijker maken. Deze wijzigingen worden formeel vastgelegd bij de herziening van de uitvoeringsovereenkomst van het WOT-programma.

Evaluatierapport WOT-GB

Ik stel met tevredenheid vast dat de bevindingen van de ADR aantonen dat de opzet en uitvoering van de WOT-GB goed op orde zijn. Het totaalbeeld omtrent de uitvoering van dit WOT-programma is positief. De

gebruikers zijn tevreden over de uitvoering van de wettelijke onderzoekstaken en hebben vertrouwen in de adequate uitvoering door het CGN. Dat laat onverlet dat er enkele verbeterpunten op het gebied van sturing en ten aanzien van borging van onafhankelijkheid zijn geconstateerd.

Ik neem vanuit mijn opdrachtgeversrol de aanbevelingen van de ADR op het gebied van sturing en ten aanzien van borging van onafhankelijkheid over. In dat kader zal ik waar nodig de inhoud en aanpak van de WOT-GB nader uitwerken en de afbakening ten opzichte van onderliggende verdragen en samenwerking met het bedrijfsleven scherper vastleggen. Voorts heb ik Wageningen UR gevraagd de aanbevelingen die onder haar verantwoordelijkheid vallen zo snel mogelijk te implementeren.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
S.A.M. Dijkma